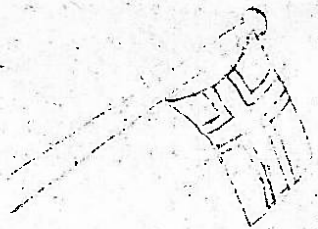

FRITT LAND

Nr. 79 - 1. års.

Fredag, 29. september 1944.

U K Ø V E R S I K T.

For første gang siden invasjonen ble satt i verk har de allierte styrker hatt et tilbakeslag, idet den 1. britiske luftlandedivisjon har måtte trekkes tilbake fra Arnhem-området til sørsiden av Lek. Mens luftlandingsoperasjonene lyktes ved Eindhoven og Nijmegen, takket være overraskelsesmomentet, fikk tyskerne ved Arnhem tid på seg til å trekke reserver sammen, og da flyværet var meget dårlig i flere dager og 2. britiske armés angrepsspisser var utmattet etter de store framstøt ved midten av måneden, lyktes det ikke de regulære markstyrker å oppnå varig kontakt med luftlandingsdivisjonen.

Utfallet av operasjonen er naturligvis en skuffelse, men skal man vurdere den korrekt, må den felles inn i den større strategiske sammenheng. Den tyske seier er lokalt begrenset og betyr ikke mer enn at man har kunnet hindre de allierte i å skytte en sjenvei til målet - Ruhr og Rhindalen forøvrig - ved en dristig omgående bevegelse i nordflanken. Og luftlandedivisjonens innsats har ikke vært forgjeves; idet den har trukket på seg elitestyrkene blant de tyske reserver, har de britiske styrker lenger sør kunnet stabilisere den korridor de har tilkjempet seg over Eindhoven til Nijmegen, og utgjør nå en alvorlig flanketrussel for de tyske styrker vestenfor. Noen operasjon av stort format var foretagendet ved Arnhem heller ikke, idet innsatsen bare var en divisjon. Den var et meget interessant operativt eksperiment og kunne fått stor betydning om den var lykket, men uheldet vil neppe gripe forstyrrende inn i hovedoperasjonene.

Situasjonen på vestfronten forøvrig kan karakteriseres som et oppslitningsslag langs Siegfriedlinjen fra den nederlandske grense til Luxembourg. Tyskerne som forsvarer sin siste store skanse i vest, kaster inn alle sine tilgjengelige styrker for å holde motstanderen i sjakk, men de alliertes overlegenhet i tropper og materiell vil utvilsomt ganske snart gjøre seg gjeldende og framtvinge et gjennombrudd i den ene eller den annen sektor.

I Italia er Gotherlinjens siste rester gjennombrutt med erobringen av Rimini og på 8. britiske armés front ved Adriaterhavskysten og 5. amerikanske armés framrykning mot Bologna. Om ikke lenge vil de allierte kunne utvikle sine mekaniserte styrker på Pasletten, hvor tyskerne ikke har noen naturlige forsvarslinjer å støtte seg til, så man kan igjen vente mer tempo i operasjonene.

Russerne er på god vei til endelig å likvidere de tyske styrker i Baltikum. Hele Estland er

rønsset og Riga står for fall. Offensiven har i de siste dager gått fram med store stormskritt, i nord støttet av den russiske flåte, hvis farsenskap i det indre av finskebukta nå er brutt. Det kan også noteres framgang ved Varsjavo hvor russerne har gått over Weichsel, og i området ved Arad, nær den gamle ungarske grense, hvor de russiske styrker nå truer med å rulle inn over den ungarske lavallette som ikke byr på noen naturhindringer for en mekanisert armé.

Luftkrigen fortsetter og er - bortsett fra operasjonene i forbindelse med luftlandsetningen ved Arnhem - særlig konsentrert om de tyske operasjonsområder og forsyningslinjer bak Siegfriedlinjen. Når været har vært gunstig, har angrepene hatt en velåsen tyngde.

I det fjerne Østen ser det ut som om amerikanerne etter landgangen på Jap og Palau trafikerer de siste forberedelser for invasjonen av Filippinene. Øygruppen er utsatt for et intenst oppryknings-bombardement, bl.a. et heftig angrep mot Manila hvor japanernes tap både i skip og fly var meget følelige, og det låter til at deres flåte heller ikke har akter å levere slag; maltingene går ut på at den forlæter filippinske farvann, noe som sikert i første rekke skyldes den totale amerikanske overlegenhet i luften.

ENGELSK SOSIALRETTEN.

Reuters politiske korrespondent skriver 25. september: "Et britisk seierssharter for sosial trygd for rike og fattige fra fødsel til døden ble offentliggjort mandag."

Det dreier seg om en sosialplan som stort sett bygger på den meget omtalte Beveridgeplan. Ifølge planen kommer omkostningene til sosialtrygd å beløpe seg til 650 millioner pund om året, og hver eneste person i Storbritania vil få nyte en rekke fordeler. Planen krever at utgiftene, på samme måte som krigsomkostningene deles av alle. Utgiftene på 650 millioner pund medfører en økning av det nåværende budsjett for sosial velferd på 250 millioner pund.

Hovedbestemmelsene går ut på: Familieunderstøttelse for alle, stigende med barnetallet. Fri legehjelp. Arbeidsunderstøttelse. Alderdømpensjon, dobbelt av den nåværende. Enkepensjon. Modreunderstøttelse. Begravelseshjelp. Understøttelse av foreldreløse barn. Barneunderstøttelsen fortsetter til barnets 16. levedr. I planen framtrer også forslag om utdannelse- og understøttelse for arbeidsløse.

Planen tar sikte på utvidelse etter hvert og omkostningene i år 1975 er beregnet til 831 mil-

lioni. Samme år beregnes statens andel av utkostningene å spåge til 67 prosent. Den britiske regjering har til hensikt å skape et sosialforsikringsdepartement som skal sette planen i utførelse.

Annen del av planen som behandler understøttelse for arbeidsinvaliditet ble offentliggjort torsdag. Understøttelsen for arbeidsskader er ikke basert på tapt arbeidsfortjeneste, men på hva vedkommende må ha for å kunne leve skikkelig. Ved full invaliditet kan man oppnå en understøttelse på over 60 sh. i uken. Omkostningene ved understøttelse for arbeidsskader er beregnet til 23 millioner Pund første året.

NYHETENE TORS DAG.

Churchill talte torsdag formiddag i Underhuset. Han begynte med å trekke en sammenligning mellom situasjonen nå og da han talte for syv uker siden. Som ved det frylleslag var ikke bare Paris, men nesten hele Frankrike, Belgia og store deler av Nederland befridd. Etter fire års grusomhet er tyskerne slått på flukt. De har hatt 400.000 drepte og henimot en halv million fanger. Det er sannsynlig at 200.000 menn ikke vil slippe ut av de befestede stillinger på Nederlands kyst. Alt skyldes slaget i Normandie, som har vært det mest avgjørende i hele krigen. Det kaos som ble forårsaket bak fiendens linjer var ubeskrivelig. Det som rammet oss i 1940 er som intet å regne mot dette. Han berømmet amerikanerne for deres storslagne omgående bevegelser som vil bli stående i krigshistorien som monster på hva der kan oppnåes ved å ta risikoer. Han var stolt over at britiske og kanadiske tropper også har fått anledning til å vise at de kan foreta en rask framrykning. Han snakket deretter om den 1. luftbårne divisjon, og sa at døden ved Arnhem ville inspirere ungdommen i kommande slekter. Tapene er store, men ofrene har ikke vært forgjeves. Troppene har sinket fienden slik at bruer av avgjørende betydning er bevart, og vi er sikret et bruhode over den viktigste del av Rhinen ved Nijmegen. Om kort tid vil alle havner fra den spanske grense til Høek van Holland være i vår besiddelse. Om Italia sa han at general Alexander nå har nådd fram til Posletten, og det vil nå falle lettere å få Kesselrings arme ødelagt eller slått på flukt. En jødisk brigade deltar i kampene i Italia, og intet kan være naturligere enn at jødene får delta i kamper mot nazistene som har opført seg så skjendig mot deres ras. De vil ikke bare delta i kampene, men også i okkupasjonen. Churchill talte så om oppbyggingen av hæren i Frankrike. I det første døgnet ble en 1/4 million mann landsatt, i de første dager i alt 1 million, og arméen består nå av mellom 2 og 3 millioner mann. Vår arme er utstyrt med de mest fulkomne våpen og alt det beste utstyr som kan skaffes. Den er overordentlig kraftig støttet av artilleri og mekaniserte våpen. De amerikanske tropper kan gå i ilden straks de kommer i land, og de kan mere enn måle seg med de tyske

veteraner som nok kan kjempe som desperate en stund, men er temmelig slitte. Storbritania har 2/5 av troppene på vestfronten og har hatt 90.000 mann drept, sårte og savnede, mens det amerikanske tap har vært 145.000 mann. Det er de cifre som den engelsktalende verden hittil har betalt for befrielsen av Frankrike. Tar man fronten i vest og Italia sammen har Storbritania ontrent samme antall styrker som Amerika. Det er umulig å måle hva de russiske ofre har betydd. Stalin har nylig omtalt kampene i vest med en så varm beundring at det var Churchill kjært å minne om at russerne har slått og binder en langt større arme enn armeene i vest. Russerne bærer hovedbyrden av krigen til lands. Om krigen i det fjerde østen uttalte Churchill at amerikanerne nå sender større forsyninger til China luftveien enn det noen gang har vært sendt Burmaveien. India har i de siste 80 år vært forskånet for krigen i en større utstrekning enn noe lignende territorium. Den britiske 14. arme har tapt 40.000 menn og ikke mindre enn 232.000 er blitt syke i junglen. Krigen mot Japan vil bli ført videre med den største kraft. La oss ikke glemme at vi står i stor gjeld til tyskerne for deres dumheter. Jeg har aldri kunnet fordra sammenligninger mellom Napoleon og Hitler. Jeg har alltid betraktet det som en fornærmelse mot Napoleon. En viss parallellitet foreligger dog. Ingen av dem hadde det temperament at de kunne opgi den minste strimme jord som krigslykken hadde spilt dem i hendene. Det har lyktes Hitler å spre sine armeer over et så stort område at han nå mangler evnen til å kunne konsentrere sine styrker om sluttkampen. Når regnskapet er avsluttet vil han ha mistet over 1 million menn. Store armeer vil antagelig bli avskåret i randstatene, Finland, Norge og Balkanlandene. 27 divisjoner har deltatt i kampene i Italia og mange av dem vil ikke kunne sendes opp til Østerrike for å delta i forsvaret av das Vaterland. En slik slesing med kraft har ved den aldri sett, og dette er den viktigste grunnen til Tysklands nær forestående ruin. Den 20. juli takket Hitler forsynet for sin redning. Fra et militært synspunkt kan jeg være enig. Det ville ha vært et stort uhell om vi ikke kunne bli forundt under kampens avsluttende fase å ha med et så betydelig bidrag som et militært geni, keiseren Schickelgruber, har ytet til vår sager. Meget kyndige menn har hatt godt håp om at krigen vil være over ved utgangen av 1944, men ingenting og slett ikke jeg, kan garantere at vi ikke også behøver flere måneder av 1945. Resten av talen, som i all vesentlighet var en politisk oversikt, vil bli nærmere omtalt enda Vestfronten. Briterne har utvinnet sitt brufeste langs sydbredden av nedre Rhinen ovenfor Nijmegen før kilen har de rykket fram 35 km i retning Hertogenbosch. I Ø er det kamper over et vidtstrakt område langs elven Maas. Kanadierne står 1 km fra havnen i Calais. Østfronten. Ungarsk kringkasting melder at russerne har tatt to byer i Ungarn. Russiske tropper kan nå se Riga. Italia. Bellaria inntatt.